

דַע כִּי הַדְּבֹרִים שֶׁל הַרְשָׁע שֶׁהוּא בֵּר דַּעַת, מוֹלִידִים נְאוּף בְּהַשׁוּמָע.
 כִּי הַזְּוֹגִים נִמְשָׁכִים מִהַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב בַּזְיוּג הַקְדוּשׁ (בראשית ד)
 'וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ', וְכָתִיב [כּלִּפּי זְיוּג שְׁאוּנֵי קְדוּשׁ] (במדבר
 א) 'כֹּל אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁוֹ'¹, שֶׁהִיא יְכוּלָה לְהִינְשֵׁא לְאִישׁ.

אָךְ יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנֵי זְוֹגִים, הֵינּוּ זְוֹג וּקְשֵׁר דְּקַדְשָׁה, הוּא² הַתְּקַשְׁרוּת
 לְצַדִּיקִים, וְאֵל הַתּוֹרָה, וְאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֶה נִמְשָׁךְ מִדַּעַת דְּקַדְשָׁה.
 וְזְוֹגִים שֶׁל עֲבָרָה, נִמְשָׁכִים מִדַּעַת דְּקַלְפָּה.

וְהַדְּבֹר הוּא הַתְּגַלּוּת הַדַּעַת³, רְאִיָּה א', כִּי אֵין יוֹדְעִים מֵה שְׁבִדַּעַת,
 אֲלָא עַל־יְדֵי הַדְּבֹר, רְאִיָּה ב', כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהלים יט) 'וְלִילָה לְלִילָה יִתְּנָה
 דַּעַת', 'יִתְּנָה' מִלְּשׁוֹן⁴ דְּבֹר⁵, וְזֶה 'יִתְּנָה דַּעַת' שֶׁהַדְּבֹר מְדַבֵּר מֵה
 שְׁבִדַּעַת.

¹ כמו שכתוב 'והאדם ידע את חוה אשתו', וכתוב
 'כל אשה יודעת איש'. י"ל שבפסוק הראשון נזכר
 הדעת ע"ש המשפיע, ואילו בפסוק השני בזיווג דקל'
 נזכר הדעת ע"ש המקבל, וי"ל בדרך אפשר, שדעת
 דק' היא נקראת ע"ש המשפיע, שהוא היודע, והמקבל
 נמצא כביכול בדרגת אינו יודע, ובקל' להיפך, והבן.
 וזה מה שנקט רביה"ק שיש ב' מיני זיווגים דייקא.
 וע"ע לקמן בספרי שמשנה רבינו לא היה יודע
 כשהשי"ת דיבר עמו, ובלעם היה יודע כביכול, והבן.

² היינו זיווג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים וכו'.
 היינו שכל זיווג דקדושה הוא בבחינת התקשרות
 לצדיקים ואל התורה ואל השם יתברך. ע"פ יקרא
 דשבתא.

³ והדיבור הוא התגלות הדעת. שהדיבור הוא בחינת
 מלכות, שעל ידו מתגלה הדעת. ועל ידו גם זוכים
 למלוך ולהכניע מלכות דסט"א, שהיא גם נמשכת
 מהדעת דסט"א, וכמבואר לק'. ע"פ יקרא דשבתא.

⁴ כמבואר ברש"י שם: יחווה - לשון הגדה.

⁵ יחווה מלשון דיבור. וזה גם מלשון חוה המבואר
 לעיל על הפסוק 'והאדם ידע', והיינו שהדיבור הוא
 כנגד מדת המלכות [וכמבואר בהערה לעיל מיקרא
 דשבתא], שהוא מתייחד עם הדעת ומגלה אותו.

² היינו זיווג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים וכו'.
 היינו שכל זיווג דקדושה הוא בבחינת התקשרות
 לצדיקים ואל התורה ואל השם יתברך. ע"פ יקרא
 דשבתא.

וּכְשֶׁרָשַׁע מְדַבֵּר וּמוֹצִיא מִפִּי הַבָּלִים, מוֹלִיד⁶ אֲוִירִים אַרְסִיִּים שֶׁל נְאוּף. וְהַשּׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ הַדְּבוּרִים, וְנוֹשֵׂם נְשִׁימוֹת, מְכַנֵּס בְּגוּפוֹ אֵלּוּ הָאֲוִירִים שֶׁנִּמְשָׁכִים מֵהַדְּבוּרִים שֶׁהוּא דִּיבֵר.⁷

וּלְפִיכֶן בְּבִלְעָם שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת דְּעַת דְּקִלְפָּה, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ חז"ל (ספרי פרשת וזאת הברכה, ובוזהר שמות כא,; בלק קצג): **עַל פְּסוּק 'לֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה וְכוּ', וּדְרָשׁוּ חז"ל 'בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל בְּאֲמוֹת קָם, וּמִנּוּ, בְּלָעָם'. כִּי מֹשֶׁה הוּא בְּדֶרֶגַת הַדְּעַת, וְלָזֶה נִקְרָא דוּרוֹ 'דוּר דְּעָה' (ויקרא רבה פ"ט), וְלָכֵן כְּשֶׁנִּטְלוּ מוֹאֵב עֲצָה מִמֶּדִּין כִּי צָד לְהַתְּגַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ לָהֶם, אֵין פָּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה אֲלָא בְּפָה, כִּי הִפָּה הוּא הַתְּגַלּוֹת הַדְּעַת. וְאִז אָמַר מוֹאֵב, אַף אָנּוּ נְבוֹא עֲלֵיהֶם בְּאָדָם שֶׁפָּחוּ בְּפָה, שֶׁהוּא בִלְעָם, כִּי הוּא גַם כֵּן דְּעַת דְּקִלְפָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ז) 'אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה אֲלֻקִּים', וְכוּחוֹ גַם בְּפֵה שֶׁהוּא הַתְּגַלּוֹת הַדְּעַת.**

ומבאר רביה"ק את ענין בלעם ודעת דקליפה:

וְזֶה שֶׁכָּתוּב עַל בִּלְעָם (במדבר כד) 'וַיִּוֹדַע דְּעַת עֲלִיוֹן', וְדָרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ברכות ז.) 'שֶׁיָּדַע מְתֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא כּוֹעֵס', כִּי כְּשֶׁהַדְּעַת אֵינּוּ בְּיִשְׂרָאֵל וּבְשִׁלְמוֹת⁸, אֲזִי יֵשׁ כְּעֵס⁹, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פסחים טו): 'כָּל

⁶ מוליד אוירים. מלשון מוליד, משמע שהוא נעשה על ידי שהדעת מתיחד עם הדיבור [וכנ"ל בהערה], ועל ידי זה נולדים האוירים.

⁷ והשומע ממנו הדבורים, ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוירים. משמע לכאורה שרק על ידי שהוא שומע את הדיבורים, וגם נושם את האויר, על ידי זה יכול להזיק לו ח"ו. וקצת צ"ב מדוע עצם הדיבורים אינם מזיקים, והנה לק' בסוף התורה משמע שאנשי החיל הביאו קרבן לכפר, משום שנכשלו בהרהור ר"ל, ומשמע לכאורה שזה היה ע"י האוירים שהיו במדין, שהם נתקלקלו ונעשו אוירים של ניאוף, כי הרי הם לא שמעו את דברי בלעם, וצ"ב.

⁸ כדלהלן 'וכשהדעת שלם'.

⁹ כשהדעת אינו בישוב אזי יש כעס. הנה הלשון צ"ב, האם כשהדעת אינו בישוב אזי מובן שיש כעס, שעל ידו נסתלק הדעת, ואם כן עדיין לא ביאר כאן מהיכן נמשך הכעס. או שי"ל באופ"א שכשיש פגם בדעת [ומובן שהוא ע"י האופנים שנתבארו לעיל, היינו ע"י היפך הדעת דקדושה שהוא התקשרות דקדושה כנ"ל], אזי נהיה כעס, ואם כן הראיה שהביא היא מכך שהכעס גורם להסתלקות הדעת, אם כן מובן שהוא גם נמשך מהסתלקות הדעת. וצ"ע.

⁶ מוליד אוירים. מלשון מוליד, משמע שהוא נעשה על ידי שהדעת מתיחד עם הדיבור [וכנ"ל בהערה], ועל ידי זה נולדים האוירים.

⁷ והשומע ממנו הדבורים, ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוירים. משמע לכאורה שרק על ידי שהוא שומע את הדיבורים, וגם נושם את האויר, על ידי זה יכול להזיק לו ח"ו.

וקצת צ"ב מדוע עצם הדיבורים אינם מזיקים, והנה לק' בסוף התורה משמע שאנשי החיל הביאו קרבן לכפר, משום שנכשלו בהרהור ר"ל, ומשמע לכאורה שזה היה ע"י האוירים שהיו במדין, שהם נתקלקלו

הפועם חכמתו מסתלקת ממנו, נמצא שהכעס הוא היפך מהחכמה שהיא בישוב הדעת, ולפיכך פשפעס משה רבנו ע"ה על אנשי הצבא פשפאו ממדון, נסתלק ממנו הדעת, והצרך אלעזר לומר הלכות טבילות¹⁰ פלים¹¹.

וכשהדעת שלם, אזי אין פעס, כמו שכתוב על זמן הגאולה (ישעיה יא) 'לא ירעו ולא ישחיתו' - שלא יהיה כל נזק והשחתה שבאה מכעס] בכל הר קדשי פי מלאה [מלשון שלימות ומילוי] הארץ דעה אתה' פמים לים מכסים'.

ובלעם הנה מסתכל בדעת דקלפה, שהוא מותרות והפסולת של דעת עליון, וכשמשתנה, ידע שהקדוש ברוך הוא בכעס¹², וזה 'ויודע דעת עליון', שהוא 'יודע' - כשמשתנה 'דעת עליון' [ולא שהוא יודע את העליון ח"ו, אלא הוא יודע רק על ידי דעת עליון], נמצא שבלעם הוא דעת דקלפה, ועל ידי דבוריו הוליד אוירים ארסיים של נאוף, שהוא נמשך מדעת דקליפה.

¹² ועיין ספרי (דברים פיסקא שנו): 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה', בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ואיזה זה, זה בלעם בן בעור. אלא הפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם, משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר (במדבר כד, טז) 'נאם שומע אמרי אל'. משה לא היה יודע מתי מדבר עמו עד שנדבר עמו, ובלעם היה יודע מתי מדבר עמו, שנאמר 'ויודע דעת עליון'. משה לא היה מדבר עמו אלא כשהוא עומד, שנאמר (דברים ה, כח) 'ואתה פה עמוד עמדי', ובלעם היה מדבר עמו כשהוא נופל, שנאמר (במדבר כד, ד) 'מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים', משל למה הדבר דומה לטבחיו של מלך ויודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו.

¹⁰ והוצרך אלעזר לומר הלכות טבילות כלים. הנה כפי המבואר בפסוק שם, 'ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה', היינו שאלעזר אמרו מפי משה. אך כפי המתבאר כאן בדברי רביה"ק, י"ל שכיון שנגרם כעס למשה רבינו, ומשום כך זה צריך להיאמר לעם ישראל על ידי אלעזר הכהן, כי משה רבינו אינו יכול לדבר כשיש כעס, שעל ידי זה כביכול נסתלק חכמתו, היינו שאין לו את שלימות הדעת כנ"ל, ואסור לדבר אז, שלא יהיה גילוי דעת שאינו מיושב, והבן.
¹¹ והוצרך אלעזר לומר הלכות טבילות כלים. וי"ל שעל ידי ענין המקוה שהוא טבילת הכלים, על ידו מבטלים את הדעת דקל, וכמו שמשמע מהפסוק דלהלן כי מלאה הארץ דעה וכו' כמים וגו'.

לְזֶה כְּשֶׁבָאוּ מִמְּלַחֲמַת מִדְּיָן, נֹאמֵר (במדבר לא) וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל¹³, וַיֹּאמֶר הַחַיִּיתֶם כָּל נִקְבָה, הֲנִי הִנֵּה הָיוּ בְּדָבָר בְּלָעָם. 'בְּדָבָר' דִּיקָא, כִּי עַל־יְדֵי דְבְרֵיו, שְׁהוּא הַתְּגָלוֹת הַדְּעַת שְׁלוֹ, הוֹלִיד נְאוּף בְּמִדְיָן¹⁴.

וּלְפִיכֶךָ כְּשֶׁבָאוּ מִמְּלַחֲמוֹת מִדְּיָן, כְּתִיב (שם) וַיִּקְרְבוּ אֶל מֹשֶׁה רְאֵשֵׁי הַפְּקָדִים וְכוּ', וַיֹּאמְרוּ וַנִּקְרַב אֶת קַרְבֵּן ה' וְכוּ', לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ לְפָנֵי ה'. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שבת סד.) 'שָׁכַף אָמְרוּ, אֶף־עַל־פִּי שְׁמִידֵי עֵבֶרָה יִצְאָנוּ, מִיְדֵי הַרְהוּר לֹא יִצְאָנוּ'¹⁵:

לה דעת, הוא נפגם ע"י הדעת דקל" שנמשך ע"י בלעם, ויכולים לגרום תקלה ר"ל.
¹⁵ מידי הרהור לא יצאנו. לכאורה משמע שזה נעשה ע"י האוירים הטמאים שנעשו מדיבורים של בלעם במדין [וכן משמע קצת בזמרת הארץ], או ש"ל שעל ידי בנות מדין שבלעם הכניס בהם ניאוף ר"ל, ע"ז נגרם גם להם הרהור ר"ל.

¹³ ויקצוף משה על פקודי החיל. י"ל שהכעס נגרם ע"י בנות מדין שהובאו איתם, שהם פגם הדעת כמובן, ועל ידי זה נמשך כעס כנ"ל.
¹⁴ כי על ידי דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד נאוף במדין. ולכן היו צריכים להרוג כל אשה יודעת איש [הנזכר בתחילת התורה], כי כל מי שיש